

Nefndasvið Alþingis
Sjávarútvegs- og landbúnaðarnefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. P 185/2515
komudagur 5.5.2008

Reykjavík, 21. apríl 2008

Umsögn Félags heilbrigðis- og umhverfisfulltrúa um frumvarp til laga um endurskoðun á undanþágum frá I. kafla I. viðauka við EES-samninginn, 524. mál, EES-reglur, breyting ýmissa laga.

Félag heilbrigðis- og umhverfisfulltrúa vísar til bréfs sjávarútvegs- og landbúnaðarnefndar Alþingis dags. 9. apríl 2008 þar sem félaginu er fengið til umsagnar frumvarp til laga um endurskoðun á undanþágum frá I. kafla I. viðauka við EES-samninginn, 524. mál, EES-reglur, breyting ýmissa laga.

Almenn umsögn

Að mati félagsins er hér um að ræða frumvarp til þess fallið að standa við skuldbindingar Íslands vegna EES-samningsins. Þær breytingar sem skipta heilbrigðiseftirlit sveitarfélaganna í landinu mestu máli eru breytingar á matvælalögunum nr. 93/1995. Umsögnin mun því fjalla um þann þátt frumvarpsins. Grundvallaratriði matvælaeftirlits er að tryggja neytendum örugg matvæli. Þær breytingar sem hér eru lagðar til eru til þess ætlaðar að skerpa á því en jafnframt er verið að auka frjálst flæði vöru frá Evrópu til Íslands og frá Íslandi til Evrópu. Athygli skal vakin á því að matvælaöryggi á Íslandi er með því besta sem þekkt er í heiminum en ekki er tryggt að innflutt matvæli frá öllum löndum Evrópusambandsins verði jafnörugg og þau sem boðið er upp á hér. Þess sér hvergi stað í frumvarpinu að innflytjendur þurfi að framvísa vottorðum um að viðkomandi fyrirtæki eða vara sé undir eftirliti í viðkomandi landi og hafi staðist gæðakröfur. Engar ráðstafanir eru gerðar við komu matvæla til landsins heldur skal auka eftirlit á markaði. Innlend fyrirtæki þurfa starfsleyfi viðkomandi heilbrigðiseftirlits og þar fer fram eftirlit með framleiðslunni og vörum fyrirtækisins. Innfluttu vörurnar þarf hins vegar að skoða úti í verslunum. Mun þetta fyrirkomulag án efa hafa í för með sér kostnaðarauka fyrir heilbrigðiseftirlit sveitarfélaganna. Hægt er að ná inn kostnaði við sýnatöku með eftirlitsgjöldum en þau leggjast á söluaðilann meðan að innflytjandinn sem veldur aukinni eftirlitsþörf sleppur við kostnað. Eðlilegt væri að innflytjandi væri starfsleyfisskyldur og greiddi fyrir áætlaða þörf eftirlitsrannsókna. Að mati félagsins þarf að kostnaðarreikna þennan þátt og bera undir Samband íslenskra sveitarfélaga.

Athugasemdir við einstaka greinar frumvarpsins

I. kafli. Breytingar á lögum um matvæli, nr. 93/1995, með síðari breytingum.

1. gr. Lagt er til að setningunni „Þessu skal ná með fræðslu og upplýsingamiðlun, rannsóknum og eftirliti.“ verði breytt í „Þessu skal ná með eftirliti, rekjanleika afurða og vara, varúðaraðgerðum, fræðslu, upplýsingamiðlun, rannsóknum og neytendavernd.“ Hér er öll áherslan á mikilvægi eftirlitsins til að tryggja matvælaöryggi. Fallast má á að eftirlitið hafi mikilvægu hlutverki að gegna í þessum efnum, en engu að síður er lagt til, að áherslan verði frekar fræðslu, upplýsingamiðlun

og rannsóknir og bæta síðan nýjum áhersluatriðum við. Oft verður neikvæð umræða um „eftirlitsiðnaðinn“ og óþarfi að bæta þar í með því orðalagi, sem lagt er til.

2. gr. Í setningunni sem byrjar á „*Lögin ná þó til allra efna...*“ er orðið „þó“ ofaukið þar sem öll þessi setning er úr núgildandi matvæla­lögum og orðið þó hafði þar hlutverk, en þar sem lagt er til að setningunni „*Lögin taka ekki til meðferðar matvæla á einkaheimilum nema þar fari fram framleiðsla matvæla til dreifingar utan heimilisins*“ í núgildandi lögum, verði felld niður að þá hefur þetta orð ekki neitt að vísa til vísa til og því ekki neinn tilgang.

3.gr. Í upphafi 3. gr. frumvarpsins er felld út skilgreining á hugtakinu „*matvæli*“, í lögum nr. 93/1995, en þar þarf einnig að fella út úr 4. gr. laganna 11. mgr. sem fjallar um hugtakið „*bætiefni*“, þar sem það fellur nú undir hugtakið „*fæðubótarefni*“.

Þá er lagt til að orðalagi verði breytt á lið 6, sem er skilgreining á hugtakinu matvælafyrirtæki: „*Matvælafyrirtæki er fyrirtæki eða einstaklingur sem rekur starfsemi í tengslum við framleiðslu, vinnslu eða dreifingu matvæla á einhverju stigi, hvort sem þa starfsar í ágóðaskyni eður ei, og hvort sem það er einkarekið eða opinbert fyrirtæki*“. Lagt er til að þessi grein orðist svo: „*Matvælafyrirtæki er hvert það fyrirtæki og hver sá aðili sem annast framleiðslu og dreifingu matvæla*.“ Þessi skilgreining er þannig orðuð í reglugerð nr. 522/1994 um matvæli og telur félagið að m.t.t. samræmis beri að halda sig við þá skilgreiningu.

4. gr. Í 4. gr. frumvarpsins er lagt til að felld verði út orðin: „*sem heilbrigðisnefndum ber að fylgja*“. Þarna er um tvítekningu að ræða, þar sem rétt á undan er tekið til þess hvað í yfirumsjón Matvælastofnunar felist, þ.e. að leitast við samræma framkvæmd matvælaeftirlits í landinu öllu. Setningin er ennfremur villandi að því leyti að heilbrigðisnefndum ber að framfylgja miklu meira en einungis leiðbeiningum og viðmiðunarreglum Matvælastofnunar.

5. gr. Í þessari grein er lögð skylda á „*stjórnanda*“ fyrirtækis. Skv. 3. gr. frv. er stjórnandi skilgreindur sem: „*.....einstaklingur eða lögaðili, sem er ábyrgur fyrir því að farið sé að kröfum samkvæmt lögum og stjórnvaldsfyrirmælum um matvæli í matvælafyrirtækjum undir hans stjórn*“. Það er títt þannig að stjórnendur í fyrirtækjum geta verið margir eftir atvikum, s.s. stærð og umfangi fyrirtækis. Í sumum tilvikum eru margir „*stjórnendur*“, hver á sínu sviði í einu matvælafyrirtæki. Heppilegra er að skylda matvælafyrirtæki til að skilgreina ábyrgðarmann í umsókn í starfsleyfi, sem síðan verði skráður ábyrgur fyrir þessum þáttum.

6.gr. Með þessari grein er núverandi 9. gr laganna breytt og ný kemur í stað þess sem var. Vakin er athygli á að eftirfarandi ákvæði fellur niður við þessa breytingu: „*Ráðherra er heimilt með reglugerð að setja ákvæði um tilkynningarskyldu þeirra sem framleiða eða flytja inn umbúðir fyrir matvæli og efni eða efnablöndur sem nota á við framleiðslu og dreifingu matvæla*.“ Umrædd breyting gæti leitt til minna matvælaöryggis en ella að mati félagsins og því mælst til þess að þessu ákvæði verði haldið inni í lögnum.

7. gr. Í 7. gr. frumvarpsins segir m.a. að „*Ráðherra sé heimilt að setja reglur um að þeir sem starfa við framleiðslu og dreifingu matvæla skuli sækja námskeið um meðferð matvæla þar sem sérstök áhersla er lögð á innra eftirlit og öryggi matvæla*“, lagt er til að orðalagið verði á þann veg að „*Ráðherra er skylt að setja reglur um að þeir sem starfa við framleiðslu og dreifingu matvæla...*“ en ekki „*heimilt*“. Það er nauðsynlegt að þessar reglur verði settar og það sem fyrst, enda óviðunandi að hver sem er geti staðið fyrir matvælaframleiðslufyrirtæki s.s. matsölustað án þess að hafa til þess minnstu þekkingu, hvað varðar meðferð matvæla, hreinlæti og örveruvöxt.

10. gr. Hér er notað orðalagið „Leitast skal við að vernda hagsmuni neytenda....“ og „Þannig skal leitast við.....“ í 1. mgr. Þarna þarf að kveða skýrar og afdráttarlausar að orði t.d. með því að segja: „Vernda skal hagsmuni neytenda....“ og „Fyrirbyggja skal framleiðslu og markaðssetningu svikinna matvæla.“. Að mati félagsins er það orðalag sem lagt er til í frumvarpinu ekki fullnægjandi.

13. gr. Hér kemur fram að ráðherra er heimilt að ákveða að tilteknar rannsóknarstofur skuli vera tilvísunarstofur og er nefnd ein á hverju sviði. Með slíku fyrirkomulagi er ávallt til staðar ein rannsóknastofa ef upp koma alvarleg eða stór tilvik t.d. matarsýking eða matareitrun. Það má þó ekki útiloka notkun faggiltra rannsóknarstofa í héraði með því að niðurgreiðsla ríkisins á rannsóknum sé bundin við eina rannsóknarstofu.

15. gr. Í 2. mgr. 15. gr. er fjallað um viðbótareftirlit. Mikilvægt er að sama viðmiðun sé um allt land og við sambærilegt eftirlit. Það þarf einnig að vera ljóst að endurtekið eftirlit vegna eins einstaks sýnis sem kom illa út þarf ekki að vera viðbótareftirlit eða rannsókn. Þetta er vegna þess að eitt tilfallandi sýni er aðeins viðmiðun en ekki marktæk rannsókn á vörinni.

Í 3. mgr. 15. gr. þarf orðalag að vera mun skýrara en er í frumvarpinu. Ekki kemur nægilega skýrt fra hvaða setningar vísa til allra gjaldskráa, hverjar eingöngu til gjaldskrár Umhverfisstofnunar og hverjar til gjaldskrár Heilbrigðiseftirlits sveitarfélaganna. Þá er í greininni talað um að eftirlitsgjald skuli ekki herra en raunkostnaður við eftirlitið og aftur að gjald fyrir eftirlit skal ekki nema lægri tölum en fram koma í reglum Evrópuþingsins og ráðsins. Hér er spurning hvort þetta tvennt fer saman.

18. gr. Vakin er athygli á að við þessa breytingu á 28 gr. sem hér er lögð til að ákvæði um að ráðherra skuli hafa samráð við landlækni ef hætta er talin á að matvæli geti valdi alvarlegu heilsutjóni er fellt niður. Skýra þarf vandlega í hvaða tilgangi þetta er gert. Að mati félagsins er slíkt samráð nauðsynlegt og eðlilegt til samræmingar aðgerða.

21. gr. Í lið d) kemur fram að Matvælastofnun skuli sjá um samhæfingu aðgerða þegar upp koma bráðar eða alvarlegar matarsýkingar og tilkynna yfirlækni heilsugæslustöðvar eða sóttvarnarlækni. Samkvæmt sóttvarnarlögum lítur sóttvarnarlæknir svo á að slík tilvik séu í höndum hans embættis og hefur það orðið til þess að heilbrigðiseftirlit hefur oft verið kallað of seint til til að ná raunhæfum sýnum af grunuðum matvælum. Það er mjög brýnt að hafa þann aðila sem er á staðnum með í aðgerðum frá fyrsta augnabliki. Miðstýrð kerfi geta stýrt aðgerðaráætlunum til lengri tíma en koma aldrei í staðinn fyrir staðarþekkingu og nánd heilbrigðiseftirlitsins.

Virðingarfyllst.

Svava Svanborg Steinarsdóttir,
formaður.

